

portretschilders! Uit den dagelijkschen omgang met menschen ervaren we intusschen herhaaldelijk de oneindigheid van individueele merkteekenen als verrássend — wijl onverwacht toch nog — in die uiterlijke herkenbaarheid. We beoefenen dan onbewust psychologie, waartoe de portretschilder aangewezen is met bewustzijn en in de daad. En deze eisch zal hem als eerste gesteld worden en werd bij Veth in zijn verdere ontwikkeling in bewustheid voorop gezet. Overigens kan de on-traditioneele belichtingswijze ook doen opmerken, dat de blik van een oog belangrijker is dan de bouw van den kas waarin het door schaduwwerking verscholen ligt — daar de plastische werkingen in dit nieuwe licht veranderen — en nog, dat er oneindig meer verscheidenheid is aan kleurschakeeringen en toonwaarden dan de bekende. Dit vordert een algeheele herziening van het palet, een verzaking van alle receptmatig kleurgebruik en methodische verwerking der verven.

Zoo werd de persoonlijkheid van Frank van der Goes, gezeten op een stoel, gezien in samenhang met de rustige omgeving van een tehuis, en het geheele portretstuk dus geschilderd in het matte licht van een kamersfeer. Alles werd in dit schilderwerk afgestemd op een egalen grijzen toonaard, die echter vol is, doorwemeld van onbestemde kleurigheden. De kop staat vlak in dat kalme binnenkamersche licht, zoodat de oogen in de kassen van alle schaduwen ontsluierd zijn — oogen die spréken moeten. De schildering is nu veel schroomvalliger, tevens bedachtzamer; kariger, maar tevens delicateser toetsend, zijn de verven uitgestreken, om alle toonwaarden tegen de aangrenzende fijn afgewogen te doen staan. Nog andere portretten uit dien tijd toonen de onderneming van het nieuwe thema eener persoonsuitbeelding in de stilte van een vertrouwde huiselijke omgeving, waarin de ademtocht zweeft van het intieme. En dan denken we allereerst aan het portret van 's schilders vader —: „in zijn binnenkamer” als met nadruk wordt aangegeven. De oude heer leunt in zijn armstoel achterover, zoodat de figuur zich eenigszins in het verkort vertoont; het gelaat, als een flauwe glans-plek, dommelt weg in de schemering van de kamerdiepte. Dat combineeren van een figuur met de omgeving — dat zijn oorzaak ook vindt in een zich nader rekenschap-geven van de beteekenis van het fond — verleidt den schilder soms tot het interieurgenre. Met minder gelukkige uitkomst dan. Het portretje van den schrijvenden ouden heer in zijn studiecel, met uitzicht op een pacifiek landschap in den trant der Primitieven, is om het piéteits-gevoel, dat daarin voor die vrome meesters van het portret doorstraalt, te aanvaarden. Maar tot een mislukking leidde die poging, om het portret in het kleed te steken van een schilderij, bij de beeltenis van Israëls met de bizarre omgeving, waarin, zinspelend op het werk van den meester, een visschersmeisje aan onze aandacht letterlijk wordt opgedrongen, en vooral ook bij het werkelijk plomp ge-